

LUTKOVNO
GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

SEZONA
2018
/2019

KITTY
CROWTHER
**JURE
IN JAKA**

Lutkovna predstava

LUTKOVNO
GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

VELIKI ODER LGL
PREMIERA 13. APRIL 2019
SEZONA 2018/2019

3+

KITTY
CROWTHER
JURE
IN JAKA

Lutkovna
predstava

Režiserka **Ivana Djilas**
Avtorica likovne podobe **Kirsty Elson**
Dramaturginja in lektorica **Metka Damjan**
Avtor glasbe **Blaž Celarec**
Kostumografinja **Jelena Proković**
Lutkovni tehnolog **Žiga Lebar**
Scenografka **Sara Slivnik**
Oblikovalec luči **Igor Remeta**
Izvajalci glasbe **Uroš Rakovec, Severa Gjurin,**
Boštjan Gombač, Marko Brdnik,
Blaž Celarec, Petra Vidmar

IGRAJO
Asja Kahrmanović Babnik
Martina Maurič Lazar
Blaž Celarec k. g.

Vodja predstave in oblikovalec zvoka
Erik Krkač / Vid Kozelj / Luka Bernetič
Producentki **Ana Rokvič Pinterič, Alja Cerar Mihajlovič**
Lučni mojster **Niko Štabuc**
Scenski tehnik **Slobodan Ilić**
Izdelava lutk, scene, inštrumentov in kostumov
Žiga Lebar, Kirsty Elson, Zoran Srdić, Iztok Bobić,
Sandra Birjukov, Zala Kalan, Marjeta Valjavec,
Katarina Tadina, Helene Koch, Hanna Juta Kozar,
Lara Mastnak, Sara Slivnik, Zlatko Djogić,
Uroš Mehle, s. p., Smrekca, d. o. o.

Besede lahko imajo zdravilno moč. Lahko pa tudi prizadenejo ...

Nekoč se je zdravilec in šaman sprehajal po gozdu, ko je prišla do njega objokana ženska iz vasi in ga prosila, naj pomaga njenemu bolnemu otroku. Vaščani so se zbrali okrog njega in ko je nad bolnim otrokom izrekal molitev, je eden od njih dejal: »Pa menda ne mislite, da bo vaša prošnja pomagala, če mu zdravniki niso mogli pomagati!« Zdravilec mu je odgovoril: »Kaj vi veste o teh stvareh, saj ste navaden tepec!« Vaščan se je hudo ujezil in postal ves rdeč. Ko je že hotel napasti šamana, ga je ta prehitel: »Če ima ena beseda tolikšno moč, da vas je tako ujezila, zakaj ne bi druga beseda imela moči, da zdravi?« In takrat je šaman ozdravil dve osebi.

In posebno moč imajo tudi besede, misli oz. zgodbe, ki jih pripoveduje kos Jaka v zgodbi *Jure in Jaka*.

Slikanica *Jure in Jaka* je predvsem poučna **zgodba o prijateljstvu**, ki premaga vse ovire. Jaka je kos. In kosi so seveda črni. Jaka pa ni samo črn, je tudi sila radoveden kos. Kot izvemo kasneje, veliko bere, zato ga hrepenenje vleče v svet, v druge svetove, predvsem pa si močno želi videti morje. Na svoji prvi ekspediciji sreča Jureta. Jure je galeb. In galebi so seveda beli. Ne bela in ne črna barva ne Jaku in ne Juretu ne predstavljata nobene težave, saj razlike sploh ne opazita; spoprijateljita se in Jaka se odzove Juretovemu vabilu, naj gre z njim domov. Toda ta idila se poruši, ko prispeta v galebje mesto, kjer so prebivalci vse prej kot prijazni. So nezaupljivi in črnemu prišleku zelo nenaklonjeni. Iz enega samega razloga: ker je drugačen od njih.

Drugačnost je druga tema slikanice *Jure in Jaka*. Spomni nas na to, da je drugačnost lahko največji dar, saj niti dve bilki nista enaki, kaj šele dve živi bitji. Narava ustvarja nove in nove stvaritve, vsaka je edinstvena slika, ki se nikoli ne ponovi. Narava ne ločuje, zgolj ustvarja. Človeka pa je drugačnosti strah, ker mu je neznana, nepredvidljiva.

Le nedolžna otroška duša, ki se skriva v galebu Norbertu, lahko to preraste. Norbert namreč odkrije, da je tudi Jaka – čeprav je drugačen – prav super. Zna brati in pripovedovati čudovite zgodbe; prebivalci galebjega mesta namreč ne berejo, Juretu pa knjige služijo za to, da z njimi podkuri ogenj. Meščani galebjega mesta so tudi zaradi tega, ker Jaka bere, še bolj nezaupljivi, vendar se ob zgodbah počasi mehčajo in v svoja srca preko branja, preko besed in čudovitih zgodb, ki jim jih pripoveduje ali bere Jaka, sprejmejo tudi Jako. Prav besede jim naredijo nove svetove in nova odkritja dostopne.

In tako se odpira tretja tema slikanice: **moč besede oz. branja**. Branje je zgolj ena od oblik jezika, ki pa je podlaga za vse druge: za govorjenje, poslušanje, pisanje. Posebno mesto pa ima glasno branje, saj zvok besed, ritem stavkov ... oživijo neznano. Ko Norbert ugotovi, da zna Jaka brati, ga to tako vznemiri, da ga hodi vsak dan znova poslušat. In ne samo to: Jaka bo Norberta celo naučil branja ... Tako se preko zgodb oz. branja galebi zbližajo in spoprijateljijo s kosom Jako. In ni več pomembno, kdo je bel in kdo je črn, kdo je kos in kdo je galeb.

Ali, kot zapiše mag. Alenka Kepic Mahor: »Beroči« možgani nam omogočajo, da si predstavljamo, kako je biti drug človek, kaj pomeni živeti drugje, kako se človek počuti, ko je osamljen ... Branje nas razvija, da se pomikamo onkraj sebe, da začutimo empatijo do soljudi – lastnost, ki v zadnjem času postaja vse redkejša. A jo je mogoče krepiti.

Zato: Kadar otrokom beremo ali pripovedujemo zgodbe, pravljice ali pesmi, bodo te služile kot sidro za kasnejše spomine. Zato jim dajmo veliko lepih in močnih sider.

DR. VERONIKA TAŠNER

JURE IN JAKA

ALI O TEM, DA BRANJE

GREJE IN ZBLIŽUJE

Zgodba o kosu, ki gre v svet in sreča galeba, se z njim spoprijatelji in vidi morje, trči ob jato pedsodkarskih galebov, prijatelju in njegovi jati razkrije radosti branja in doživi sprejetost kljub svoji drugačnosti, je kot naročena za razmisleke o enakosti, sprejemanju, prijateljstvu, diskriminaciji in še čem, za kar verjamemo, da ni del našega sveta, ker je pri nas vse v redu. Vse nevredno ravnanja ljudi z ljudmi pa se dogaja drugje in drugim, manj urejenim, kot smo mi.

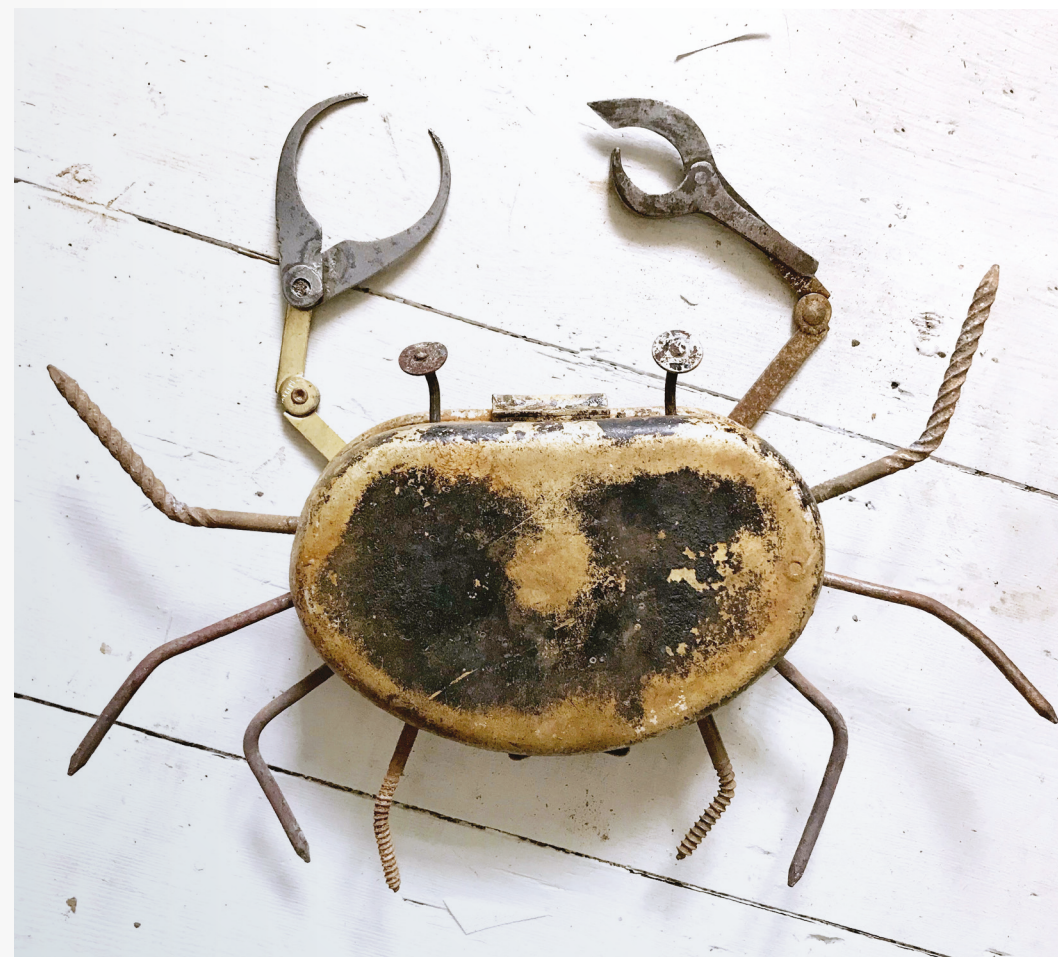
V svojih popolnih svetovih verjamemo in razgllašamo, da smo vsi ljudje enaki. Le da se ob natančnejšem premisleku in preverbi dejstev izkaže, da so nekateri malo bolj in drugi malo manj enaki. Tako hitro vidimo, da so nekateri bogatejši, drugi pa brez vsega in živijo na ulicah. Eni so moškega, drugi ženskega spola, tretji ne prvo ne drugo. Eni so zelo pametni, drugi imajo veliko vpliva in ugleda, so starejši od nas itd. Tudi ti in jaz se v marsičem razlikujeta od drugih, tako kot se kos razlikuje od galeba. Nič ni narobe z zavedanjem, da smo ljudje drugačni. Vse dokler ne začnemo zaradi opisanih razlik vrednostno presojevati ljudi. Jih označevati za manj vredne, sebe pa povzdigovati v večvredne. Jih izključevati in zmerjati; jih ne opaziti. Ali pa celo ne dovoliti, da pridejo bivat k nam, ker v njihovi domovini pustoši vojna, lakota ali pa kar oboje. Za presojo opisanih dejanj je dovolj, da sebe postaviš v položaj osebe, ki jo doleti vse ali nekaj izmed naštetega. Kako bi se torej počutili, če nas ne bi sprejeli zaradi barve kože, če nam ne bi dovolili početi stvari zaradi našega spola in še česa? Večino bi bolelo. Zelo bolelo. Večino to prizadene, tako kot je kosa prizadelo ravnanje skupnosti galebov, ki ga ni marala zaradi njegove črne barve. Motilo jih je, da Jaka ni galeb – ni bil eden »naših«. Polotil se jih je neprijeten občutek, morda celo strah, in obdali so se z žico. V njo so vpletli bodice odvrčanja in nesprejemanja, ki so bodle in bolele kot ureznine britvic. Bodice so bile pogledi, obračanje stran, molk, ki je sporočal: ne maramo te, ti si tujec, ti nisi naš, ti si črn – umazan kos.

K sreči je imel kos prijatelja, ki mu je stal ob strani, bil pripravljen z njim deliti svoje stanovanje, oditi z njim v druge kraje, če njegovi sokrajani ne bi prišli k pameti. Žal vsi nimajo take sreče. Ko je Jure Jako povabil k sebi domov, se je zgodilo še nekaj drugega. Ker je želel, da se pogrejeta, je hotel zakuriti knjige. Jaka je presenečen ugotovil, da Jure in njegovi ne berejo. Knjige so razumeli kot dobre za gretje. Zdelo se mu je neverjetno, a se nad tem ni zgražal. Ker je znal brati in ker je rad bral, je Juretu odkril smisel knjig. Vsak večer mu je iz njih bral zanimive zgodbe. Njegova strast do branja, njegova želja, vedeti, poznati več, ki ga je pripeljala tudi do srečanja z galebi, je prežemala njegov glas. Jure ga je poslušal in njuno prijateljstvo se je še poglobilo.

A to še ni vse. Zgodb ni poslušal le Jure. Branju je prisluškoval še en galeb: Norbert. Tudi on je bil vsak večer bolj navdušen nad čarobnostjo knjig in branja. Glas o obojem in s tem o skoraj magični moči Juretovega črnega prijatelja je dosegel Norbertovo mamo in počasi so se jima pri prisluškovanju zgodb pridružili še drugi galebi. Odpadle so bodice, odbojnost do črnega kosa je izginila. Jure in Jaka sta jo premagala s prijateljstvom, knjigami in branjem. Galebi so s pomočjo malega radovednega Norberta končno videli onkraj prvega, s predsodki zapolnjenega izgleda. Dovolili so si spoznati in ne zgolj soditi in v isti sapi tudi zavračati prišleka. Šele to je omogočilo prijetna srečanja ob knjigah in celo zbliževanja. Spoznanje, ki bi bilo koristno tudi za nas. Razumeti, da enakost med ljudmi ne pomeni, da smo si vsi podobni ali da bi si morali biti. Nasprotno, gre za spoznanje, da smo navkljub različnostim del človeštva. Pripadnost človeštvu pa s sabo nosi pravice in dolžnosti.

Prav je, da si tudi mi v Sloveniji, kjer je lepo živeti, ne pustimo vzeti radovednosti. Ni dopustno odtujiti prijatelje – ne glede na to, kdo in od kod so. Še posebej si ne smemo dovoliti, da bi nam odtujili knjige. Knjiga je, zelo pogosto, naša najboljša prijateljica. Tudi takrat, ko sta okrog nas hlad in nelagodje.

BOŠTJAN GORENC

- PIŽAMA

TUDI RAZLIČNI PTIČI

VKUP LETIJO

Jure in Jaka sta čisto navadna ptičja fanta. Rada letata, raziskujeta svet in se igrata. Razlikujeta se samo po zunanjosti. Jure je namreč galeb, Jaka pa kos. Prvi ima belo perje, drugi pa črno. Človek (in ptič) bi si mislil, da to ni pomembno, a fanta čaka neprijetno presenečenje.

Ko se Jaka zvedavo odpravi v svet in ga Jure odpelje v galebje mesto, so tamkajšnji prebivalci polni prezira. Na Jaka gledajo kot pritepenca, ki ni vreden njihovega časa. Obračajo se stran. Mama Melisa sinku Norbertu ne pusti, da bi se igral z njim. Kapitan mu noče prodati rib, čeprav jih je nalovil preveč in mu ostajajo.

Jaka opazi njihovo negostoljubnost in se želi vrniti v svoj gozd, a ga Jure prepriča, naj ostane. Prijateljstvo je močnejše in skupaj se celo norčujeta iz nestrpnih odzivov. Ko pa galebi ugotovijo, da zna Jaka brati in da se v tistih knjigah, ki jih oni uporabljajo za podstavke ali celo kurjavo, skrivajo zanimive zgodbe, se končno omeščajo in ga sprejmejo. Čeprav ni Jaka vmes nič spremenil. So se pa na srečo oni. A Jaka je bil ves čas isti in čisto zlahka bi ga prijazno sprejeli medse že na začetku.

Kdo bi rekel, da je ta zgodba ostanek nekih preteklih časov. Da danes živimo v družbi, ki zna sprejemati vse, a je resnica žal drugačna. Drugačnost v nekaterih še vedno vzbuja nelagodje in strah. V vsakdanjem življenju stalno srečujemo takšne in drugačne Jake. Nekateri se od nas razlikujejo po barvi perja, drugi po ukrivljenosti kljuna, tretji imajo nenavadno oblikovane peruti, četrti imajo drugače zasukane krempljce na nogah.

Zato se vprašajmo, komu smo bolj podobni? Smo kot Jure in Norbert, ki v Jaki prepoznata navihanega dečka, kakršna sta ona sama, in se spoprijateljita z njim? Ali smo bolj kot Melisa in kapitan, ki sodita po videzu in ju najprej ne zanima, kakšna oseba se skriva pod perjem?

Za Jaka se je zgodba v galebjem mestu končala srečno. Predvsem po zaslugi dejstva, da je znal brati in je to veščino predstavil galebom. A štrljenje iznad povprečja ne bi smelo biti merilo, da nekoga sprejmemo medse. Šteti mora tisto, kar nosi v srcu. Tudi če Jaka ne bi obvladal branja, je bil vseeno prijazen, navihan, radosten ptičji fant. Zato ko srečamo kakšnega kosa, kakršen je Jaka, razprimo svoja galebja krila in ga objemimo ali pa mu dajmo eno petko. Oziroma sedeminštiridesetko. Ali kolikor koli peres že imajo galebi v krilih.

Slikanico *Jure in Jaka* je napisala belgijska ilustratorica in pisateljica Kitty Crowther. Od leta 1994, ko je izdala svoj prvenec, pa do danes je napisala in ilustrirala več kot 35 knjig za otroke in mladostnike. Leta 2010 je za svoje delo prejela najvišjo nagrado za otroško literaturo – nagrado Astrid Lindgren. V slovenščino sta prevedeni dve njeni deli, in sicer *Škrt škrt kra čof* (v LGL uprizorjena v lanski sezoni) ter *Jure in Jaka*.

Izdajatelj **Lutkovno gledališče Ljubljana**
Zanj **Uroš Korenčan, direktor**
Umetniška vodja **Ajda Rooss**
Lektorica **Metka Damjan**
Fotografije **Kirsty Elson**
Oblikovanje **Ajda Schmidt**
Uporabljene črkovne vrste **Sentinel, Brandon**
Na papirjih **Sora Press Cream 110 g/m²**
Tisk **Tiskarna Grafex**
Naklada **1.000**

Ljubljana, april 2019

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Mestna občina Ljubljana
City of Ljubljana

Telekom
Slovenije

triglav

Energija za življenje

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

KREKOV TRG 2, 1000 LJUBLJANA

T 01 300 09 82 / 080 20 04

E BLAGAJNA@LGL.SI

WWW.LGL.SI

SPLETNA PRODAJA VSTOPNIC

LGL.MOJEKARTE.SI

70^{LET}
LUTKOVNO
GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

